

Praksisnotat § 83, 83a, 94 og 94a.

Social 2

Dato: marts 2021

Indhold

- i. Lovgrundlag
- ii. Personkredsen for praktisk hjælp og personlig hjælp og pleje og madservice.
- iii. Udmåling af praktisk hjælp og personlig hjælp og pleje og madservice
- iv. Tilrettelæggelsen af hjælpen
- v. Rehabiliterende hjælp
- vi. Grænsefladen til andre bestemmelser
- vii. Principmeddelelser
- viii. De konkrete sager

I. Lovgrundlag

Lov om social service (serviceloven), jf. seneste lovbekendtgørelse nr. 798 af 7. august 2019.
Uddrag af serviceloven:

§ 83. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde

- 1) personlig hjælp og pleje,
- 2) hjælp eller støtte til nødvendige praktiske opgaver i hjemmet og
- 3) madservice.

Stk. 2. Tilbuddene efter stk. 1 gives til personer, som på grund af midlertidigt eller varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer ikke selv kan udføre disse opgaver.

Stk. 3. Forud for vurderingen af behovet for hjælp efter stk. 1 skal kommunalbestyrelsen vurdere, om et tilbud efter § 83 a vil kunne forbedre personens funktionsevne og dermed nedsætte behovet for hjælp efter stk. 1.

Stk. 4. Tilbud om hjælp efter stk. 1 skal bidrage dels til at vedligeholde fysiske eller psykiske færdigheder, dels til at afhjælpe væsentlige følger af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer.

Stk. 5. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte individuelle mål for hjælp efter stk. 1 til den enkelte modtager af hjælpen. Hjælpen skal løbende tilpasses modtagerens behov.

Stk. 6. I forbindelse med afslutning af et rehabiliteringsforløb efter § 83 a skal kommunalbestyrelsen vurdere modtagerens behov for hjælp efter § 83.

Stk. 7. Tilbuddene efter stk. 1 kan ikke gives som generelle tilbud efter § 79.

Stk. 8. Kommunen skal ved tilrettelæggelsen af pleje og omsorg m.v. for en person med en demensdiagnose så vidt muligt respektere dennes vejledende tilkendegivelser for fremtiden med hensyn til bolig, pleje og omsorg (plejetestamenter).

§ 83 a. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde et korterevarende og tidsafgrænset rehabiliteringsforløb til personer med nedsat funktionsevne, hvis rehabiliteringsforløbet vurderes at kunne forbedre personens funktionsevne og dermed nedsætte behovet for hjælp efter § 83, stk. 1. Vurderingen skal være individuel og konkret og tage udgangspunkt i modtagerens ressourcer og behov.

Stk. 2. Rehabiliteringsforløbet, jf. stk. 1, skal tilrettelægges og udføres helhedsorienteret og tværfagligt. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte individuelle mål for rehabiliteringsforløbet i samarbejde med den enkelte modtager af forløbet.

Stk. 3. De fastsatte mål og tidsrammen for rehabiliteringsforløbet skal indgå i en samlet beskrivelse af forløbet. Er der under rehabiliteringsforløbet behov for at ændre i målene, skal dette ske i samarbejde med modtageren.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde modtageren af et rehabiliteringsforløb den nødvendige hjælp og støtte under forløbet med henblik på at nå de fastsatte mål, jf. stk. 2. Hjælpen og støtten skal løbende tilpasses udviklingen i modtagerens funktionsevne. Hvis modtageren ikke gennemfører et rehabiliteringsforløb, skal kommunalbestyrelsen vurdere modtagerens behov for hjælp efter § 83, jf. § 83, stk. 6.

§ 94. En person, som er berettiget til hjælp eller støtte efter § 83, kan vælge selv at udpege en person til at udføre opgaverne. Den udpegede person skal godkendes af kommunalbestyrelsen, som herefter skal indgå kontrakt med den pågældende om omfang og indhold af opgaverne, om leverancesikkerhed, jf. § 90, og om betaling m.v.

§ 94 a. Personer, der modtager hjælp efter § 83, kan vælge en helt eller delvis anden hjælp end den, der er truffet afgørelse om, jf. §§ 88 og 89. En tilkendt ydelse, der fravælges efter 1. pkt., kan ikke efterfølgende kræves leveret efter § 90.

II. Personkredsen for praktisk hjælp og personlig hjælp og pleje og madservice

Personkredsen for hjælp efter servicelovens § 83 er voksne, der ikke kan klare personlig og praktisk opgaver i hjemmet på grund af:

- Midlertidigt behov efter sygdom, operation eller særlige sociale problemer
- Varigt behov som følge af svækket helbred på grund af alderdom
- Varigt behov på grund af et handicap eller særlige sociale problemer.

Personlig pleje dækker over hjælp med personlig hygiejne, at få tøj på, at komme ud af sengen, at spise osv.

Praktisk hjælp dækker over hjælp til praktiske gøremål i hjemmet som rengøring, tøjvask, indkøb osv.

Kommunen skal efter servicelovens § 83 tilbyde personlig hjælp og pleje, hjælp eller støtte til nødvendige praktiske opgaver i hjemmet og madservice til borgere, der som følge af

midlertidigt eller varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer ikke selv kan udføre disse opgaver.

Formålet med tilbud efter § 83, stk. 1, er, dels at bidrage til at vedligeholde fysiske eller psykiske færdigheder, dels at afhjælpe væsentlige følger af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer.

Hjælpen skal på den måde ikke kun kompensere for følger af nedsat funktionsevne, men også – i det omfang det er muligt – fremme den enkeltes mulighed for at leve et liv med bedst mulig funktionsevne.

Den personlige og praktiske hjælp og madservice skal betragtes som hjælp til selvhjælp, det vil sige som supplerede hjælp til opgaver, som modtageren midlertidigt eller varigt er ude af stand til eller kun meget vanskeligt selv kan udføre.

Det er i overensstemmelse med formålet med § 83 at gøre modtageren i stand til at klare sig selv. Kommunen skal vurdere, om der skal ydes bistand til indkøb af hjælpemidler og instruktion i anvendelsen af disse. Der henvises til principmeddelelse 83-12 og 32-16.

Principmeddelelse 83-12: En kommune var berettiget til at give afslag på fortsat praktisk hjælp med henvisning til, at borgeren kunne benytte mindre belastende arbejdsstillinger, dele opgaverne op eller gøre brug af andre redskaber eller teknologiske hjælpemidler.

Kommunen havde foretaget en konkret og individuel vurdering af borgerens helbredssituation og funktionsevne. Det var herunder vurderet, om borgeren ville være i stand til at betjene sig af de nødvendige redskaber og hjælpemidler.

Det var et lovligt kriterium, når kommunen ved vurderingen af behovet for praktisk hjælp, ifølge kommunens kvalitetsstandard for praktisk hjælp, lagde vægt på, om borgeren selv kunne varetage rengøringen ved at bruge hjælpemidler.

Kommunen havde ikke samtidig med afgørelsen om praktisk hjælp taget stilling til, om der var behov for andre former for hjælp og støtte. Sagen blev derfor hjemvist, for at kommunen kunne træffe afgørelse om, hvorvidt borgeren var berettiget til støtte eller hjælp efter reglerne om forbrugsgoder til at anskaffe et teknologisk hjælpemiddel i form af en robotstøvsuger.

Det er vigtigt at være opmærksom på det aktiverende sigte, der indgår som et væsentligt element i hjælpen. Indsatsen bør have som primært mål at gøre modtageren i stand til at klare sig selv, og hvis dette ikke er muligt, bør indsatsen sigte mod at gøre modtageren i stand til selv at klare så mange opgaver som muligt.

Kommunen er forpligtet til i forbindelse med afslutningen af et rehabiliteringsforløb at tage stilling til, om borgeren har behov for hjælp efter § 83. Herudover skal kommunen tage stilling borgerens eventuelle andre behov for hjælp, jf. retssikkerhedslovens § 5 (helhedsvurdering).

Borgeren skal skriftligt oplyses om, hvilken hjælp der er bevilliget. Ved mindre begunstigende justeringer i hjælpen kan kommunen undlade at fremsende en ny skriftlig oplysning herom til borgeren, jf. servicelovens § 89.

Hjælpen skal indgå som et led i kommunens øvrige sociale og sundhedsmæssige tilbud til ældre, personer med handicap og personer med sociale problemer mv. Og hjælpen skal medvirke til, at disse personer kan fungere bedst muligt i deres aktuelle bolig, idet hjælpen skal bidrage til at afhjælpe væsentlige følger af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer.

Hjælpen kan gives, uanset hvilken form for bolig modtageren har. Der kan gives personlig og praktisk hjælp og madservice til personer, der bor i egen bolig (lejlighed, hus eller ældrebolig), i plejebolig efter lov om almene boliger mv., på plejehjem, i en boform efter servicelovens §§ 107-110, eller i bofællesskaber.

Hjælpen skal gives og tilrettelægges i nært samarbejde med modtageren og støtte denne i at vedligeholde eller genvinde et fysisk eller psykisk funktionsniveau eller afhjælpe særlige sociale problemer.

Personlig og praktisk hjælp og madservice kan gives midlertidigt eller varigt afhængigt af det konkrete behov for hjælp. Kommunen skal foretage en konkret vurdering af, om borgerens deltagelse i madlavning i højere grad end en madserviceordning vil medvirke til at vedligeholde borgerens færdigheder eller afhjælpe følger af borgerens funktionsnedsættelse eller sociale problemer.

Principmeddelelse 11-19: Når kommunen skal bevilge støtte til madlavning, skal kommunen vurdere, om borgeren er i personkredsen for enten praktisk støtte til madlavning eller madserviceordning.

Praktisk støtte til madlavning eller madserviceordning

Ved praktisk støtte til madlavning i hjemmet laver hjælperen i samarbejde med borgeren maden. En madserviceordning er karakteriseret ved, at maden er produceret af andre uden deltagelse fra borgeren. Maden bliver typisk fremstillet uden for borgerens hjem og leveret til en fast pris.

Efter formålet med bestemmelsen om personlig pleje og praktisk støtte skal borgere, der kan deltage i madlavningen med støtte, ikke bevilges madserviceordning, men i stedet praktisk støtte til madlavning. Det er ikke en forudsætning, at borgeren kan deltage i alle dele af madlavningen.

Om borgeren kan deltage i madlavning, beror på en konkret vurdering af borgerens funktionsevne, og om hjælpen vil bidrage dels til at vedligeholde fysiske og psykiske færdigheder, dels til at afhjælpe væsentlige følger af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer.

Kommunen er som udgangspunkt berettiget til at henvise borgeren til madserviceordning, hvis borgeren på grund af sin funktionsevne ikke kan udføre nogen dele af de nødvendige opgaver i forbindelse med madlavning, og støtten dermed ikke kan bidrage dels til at vedligeholde færdigheder, dels til at afhjælpe væsentlige følger af borgerens funktionsevne eller særlige sociale problemer

I visse tilfælde kan madserviceordning ikke dække borgerens hjælpebehov, selvom borgeren ikke kan samarbejde om madlavningen. Det kan fx være tilfældet, hvis borgeren har hjemmeboende børn, som borgeren har ansvaret for at lave mad til, og madserviceordningen ikke kan bevilges til borgerens børn. Eller hvis borgeren på grund af helbredsproblemer har behov for speciallavet mad, som ikke kan leveres via madserviceordningen. I sådanne tilfælde skal borgeren have praktisk støtte til madlavningen.

Personlig og praktisk hjælp og madservice gives hovedsagelig i dag- og aftentimerne, men kommunen skal efter § 87 sørge for, at der i fornødent omfang kan gives hjælp døgnet rundt.

Kommunen kan ikke stille krav om, at modtageren skal tage ophold i en anden boligform, hvis hjælpen overstiger et vist niveau.

Personer eller familier, der har behov for personlig og praktisk hjælp og madservice, kan have problemer, som kræver mere indgående social- eller sundhedsmæssig bistand. Det kan derfor være nødvendigt at give andre former for hjælp ved siden af hjælpen efter § 83.

De praktiske opgaver i hjemmet, der falder ind under bestemmelsen i serviceloven om praktisk hjælp, er de tilbagevendende huslige pligter, der normalt udføres i forbindelse med bevarelsen af hjemmet. Det er derfor ikke den fysiske afgrænsning af hjemmet, der er afgørende for vurderingen af, om der er tale om en praktisk opgave, der ligger i hjemmet. Der skal være en naturlig sammenhæng mellem udførelsen af de praktiske opgaver i hjemmet og uden for hjemmet. Andre praktiske opgaver, som ikke er nødvendige huslige opgaver, eller ikke gør borgeren i stand til at klare sig på egen hånd, er ikke omfattet af den hjælp, der ydes som praktiske opgaver i hjemmet efter serviceloven. Det er fx hjælp til vedligeholdelse af bolig, bilvask, havearbejde, renholdelse af udendørsarealer, udvendig vask af vinduer, snerydning m.v. Se principmeddelelse 75-16

Kommunen kan ikke give tilbud efter § 83 som generelle tilbud.

III. Udmåling af den praktiske hjælp, personlige hjælp og pleje, eller madservice

Kommunen er udover at skulle tage stilling til behovet for personlig og praktisk hjælp også forpligtet til at vurdere pårørendes samlede situation. Kommunen skal tage stilling til, om der er behov for andre former for social- og sundhedsmæssig bistand. Det kan fx være:

- Hjælpemidler
- Boligændringer
- Vedligeholdelsestræning m.m.

Kommunen kan ved udmålingen af hjælpen tage hensyn til, om borgeren kan anvende rigtige arbejdsstillinger og hjælpemidler, herunder robotstøvsuger.

Der kan henvises i øvrigt til principmeddelelse 3-19, der lægger vægt på, hvorvidt der er andre i husstanden, som kan varetage de praktiske opgaver. Det skal her bemærkes, at en rask ægtefælle skal varetage sin forholdsmæssige del af de praktiske opgaver i hjemmet.

Principmeddelelse 3-19 Enhver person i husstanden skal bidrage til at løse sin andel af de praktiske opgaver i hjemmet. En kommune skal derfor bedømme borgerens samlede situation og om nødvendigt inddrage oplysninger om eventuelt andre medlemmer af husstanden.

En kommune kan lægge til grund, at et medlem af en husstand kan varetage sin forholdsmæssige andel af opgaverne i hjemmet, medmindre særlige forhold gør sig gældende. Det kan være forhold som fx helbred, ressourcer og livssituation eller lignende. Hvis dette er tilfældet, skal kommunen undersøge og vurdere, i hvilket omfang den enkelte i husstanden, i lyset af sin situation, er i stand til at deltage i at løse de fælles opgaver i hjemmet. Den forholdsmæssige andel nedsættes konkret til, hvad der kan begrundes i de særlige forhold.

Hvis det er et barn, der skal bidrage til at varetage opgaverne i husstanden, skal barnets modenhed indgå i vurderingen. Jo større og mere modent et barn er, des større kan forventningerne til barnets deltagelse i arbejdsopgaverne i hjemmet være. En kommune skal

dog i hvert enkelt tilfælde sørge for, at kravene ikke går videre end de krav, der normalt stilles til børn i samme alder.

Hvis der fremkommer oplysninger, om at barnet ikke vil kunne håndtere opgaverne, skal kommunen foretage en konkret og individuel vurdering af, om der er særlige behov eller hensyn, der gør sig gældende i forhold til det enkelte barns samlede livssituation og ressourcer samt hvilke opgaver, barnet i forhold til sin modenhed kan forventes at klare.

Udmålingen tager udgangspunkt i kommunens generelle serviceniveau, men at kommunen altid skal foretage en konkret og individuel vurdering af borgerens behov for hjælp og støtte, og i den forbindelse vurdere om borgerens behov nødvendiggør, at kommunen fraviger det generelle, vejledende serviceniveau.

Det fremgår af servicelovens § 138, at kommunalbestyrelsen inden for lovens rammer kan træffe beslutning om at fastsætte generelle vejledende serviceniveauer for den lokale udmøntning af hjælp efter loven.

IV. Tilrettelæggelse af hjælpen:

Kommunen har ansvaret for og beslutter, hvordan den skal planlægge og udføre sine opgaver på det sociale område. Kommunen vælger hvem, der skal udføre det tilbud om støtte, som er bevilget til borgeren. Beslutningen om hvem, der skal levere hjælpen efter serviceloven, er som udgangspunkt faktisk forvaltningsvirksomhed.

Der er dog frit valg af leverandør efter reglen om praktisk hjælp og personlig hjælp og pleje jf. servicelovens § 91. Borgeren skal have en mulighed for at vælge mellem to eller flere leverandører af hjælpen, hvoraf den ene kan være kommunal.

Borgeren har dog også mulighed for selv at pege på en person, til at udføre de opgaver der er bevilget hjælp til efter § 83 jf. § 94. Kommunen indgår kontrakt med den udpegede person, som inden da skal godkendes af kommunen.

Kommunen skal sikre sig, at hjælpen efter § 83 kan leveres døgnet rundt jf. servicelovens § 87.

V. Rehabiliterende hjælp

Kommunen skal tilbyde et kortevarende og tidsafgrænset forløb, hvis et sådan forløb vurderes at kunne forbedre en funktionsnedsat persons evne til at varetage de praktiske opgaver selv. Lovforarbejderne sætter en vejledende tidsramme af 8-12 uger. Der er således tale om et intensivt forløb, som samtidig skal være overskueligt for borgeren, og som understøtter en fokuseret indsats. Der skal foretages en konkret og individuel vurdering af borgers behov og muligheder for at opnå bedre funktionsevne i forhold til de konkrete opgaver.

Målgruppen for et rehabiliteringsforløb er personer, hvor et rehabiliteringsforløb vurderes at kunne forbedre personens funktionsevne og nedsætte behovet for hjemmehjælp. Målgruppen for et rehabiliteringsforløb er herefter afgrænset til personer, som er omfattet af personkredsen for hjemmehjælp efter § 83, stk. 2, jf. stk. 1. Det betyder også, at et rehabiliteringsforløb ikke har til formål at belyse, om borgeren er i personkredsen for hjemmehjælp.

Et forløb med rehabiliterende hjælp kan bruges i forbindelse med sagsoplysningen i hvilket omfang af praktisk hjælp og personlig hjælp og pleje, borgeren skal have. Det er vigtigt at have for øje, at manglende medvirken i et rehabiliterende forløb ikke kan have processuel skadevirkning i forhold til borgerens sag om praktisk hjælp og personlig hjælp og pleje.

Hvis der er tale om et kursus for at belyse borgerens funktionsevne i forhold til behovet for praktisk hjælp og personlig hjælp og pleje, vil reglerne i retssikkerhedsloven kapitel 3a om oplysningspligt finde anvendelse. Der kan derfor ved manglende medvirken i sådan et kursus kunne være processuel skadevirkning. Kommunen kan tilbyde et forløb, der reelt er et rehabiliteringsforløb, uden at de har kaldt det et rehabiliterende forløb. Det er vigtigt at se, om forløbet har til sigte at forbedre borgeres evne til selvstændigt at varetage de opgaver, der kan ydes hjælp til efter § 83. Vi kan henvise til principmeddelelse 13-16 i forbindelse med afgrænsningen mellem et rehabiliterende forløb og kursus til at belyse borgers funktionsevne

Principmeddelelse 13-16

Kommunen skal tilbyde et korterevarende og tidsafgrænset rehabiliteringsforløb, hvis kommunen vurderer, at et sådan forløb kan forbedre borgerens funktionsevne og dermed nedsætte behovet for indkøbsordning.

I tilfælde, hvor kurset udbydes som et rehabiliteringsforløb til borgere, som har behov for indkøbsordning, skal kommunen være opmærksom på, at kommunen har pligt til at vurdere modtagerens behov for praktisk hjælp og til at træffe afgørelse om tildeling af hjælpen ud fra borgerens konkrete behov. Dette gælder uanset, hvad der er årsag til, at borgeren ikke gennemfører rehabiliteringsforløbet.

VI. Grænsefladen til andre bestemmelser

Grænseflader til socialpædagogisk støtte

Socialpædagogisk støtte bevilges til borgere, der har ressourcer til at kunne klare sig selv på nogle områder, men samtidig har behov for hjælp på andre områder. Bestemmelsen kan også anvendes til opgaver i forbindelse med egenomsorg, hvor borgeren ikke har ressourcer til at klare sig selv.

Når kommunen skal vurdere, om hjælpen skal bevilges efter servicelovens bestemmelse om praktisk hjælp og personlig pleje eller bestemmelsen om socialpædagogisk støtte, skal kommunen først og fremmest undersøge, hvad formålet med hjælpen er, herunder hvilken type opgave der skal bevilges hjælp til.

Hvis formålet med hjælpen er, at borgeren skal have udført en opgave, der er af rent praktisk karakter, fx rengøring, skal hjælpen bevilges efter bestemmelsen om personlig pleje og praktisk hjælp, uanset hvad borgerens hjælpebehov mere konkret består i, eller om borgeren kan deltage i udførelsen af opgaven. Det betyder, at hvis borgeren har behov for personlig pleje og praktisk hjælp, og hjælpen skal ydes i form af motivering og guidning, skal hjælpen bevilges efter bestemmelsen om personlig pleje og praktisk hjælp.

Hvis der er tale om personlig pleje eller praktiske opgaver, skal kommunen også vurdere, om et rehabiliteringsforløb kan nedsætte behovet for hjælp.

Principmeddelelse 10-19:

Motivering og guidning ved udførelse af de praktiske og personlige opgaver kan gives efter servicelovens bestemmelse om personlig pleje og praktisk hjælp, når det har sammenhæng med udførelsen af opgaven. Det gælder i de tilfælde, hvor den motiverende snak, guidning mv. om hjælpeopgaven (fx rengøring, bad m.v.) også har forbindelse til selve udførelsen af den praktiske og personlige opgave. Hjælperen er som udgangspunkt til stede under opgaven.

Hvis der er tale om opgaver, som ikke hører under bestemmelsen om personlig pleje eller hjælp til praktiske opgaver, skal kommunen overveje, om der er et hjælpebehov efter servicelovens bestemmelse om socialpædagogisk støtte. Det kan fx være hjælp til posthåndtering, økonomi, planlægning af struktur i hverdagen, egenomsorg mv. Hjælperen behøver ikke nødvendigvis at være til stede under udførelsen af de enkelte opgaver.

VII. Principmeddelelser:

Principmeddelelse 11-19:

Kommunen skal tilbyde praktisk støtte i hjemmet til madlavning eller madserviceordning til personer, som på grund af midlertidigt eller varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer ikke selv kan lave mad.

Når kommunen skal bevilge støtte til madlavning, skal kommunen vurdere, om borgeren er i personkredsen for enten praktisk støtte til madlavning eller madserviceordning.

Praktisk støtte til madlavning eller madserviceordning

Ved praktisk støtte til madlavning i hjemmet laver hjælperen i samarbejde med borgeren maden. En madserviceordning er karakteriseret ved, at maden er produceret af andre uden deltagelse fra borgeren. Maden bliver typisk fremstillet uden for borgerens hjem og leveret til en fast pris.

Efter formålet med bestemmelsen om personlig pleje og praktisk støtte skal borgere, der kan deltage i madlavningen med støtte, ikke bevilges madserviceordning, men i stedet praktisk støtte til madlavning. Det er ikke en forudsætning, at borgeren kan deltage i alle dele af madlavningen.

Om borgeren kan deltage i madlavning, beror på en konkret vurdering af borgerens funktionsevne, og om hjælpen vil bidrage dels til at vedligeholde fysiske og psykiske færdigheder, dels til at afhjælpe væsentlige følger af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer.

Kommunen er som udgangspunkt berettiget til at henvise borgeren til madserviceordning, hvis borgeren på grund af sin funktionsevne ikke kan udføre nogen dele af de nødvendige opgaver i forbindelse med madlavning, og støtten dermed ikke kan bidrage dels til at vedligeholde færdigheder, dels til at afhjælpe væsentlige følger af borgerens funktionsevne eller særlige sociale problemer.

I visse tilfælde kan madserviceordning ikke dække borgerens hjælpebehov, selvom borgeren ikke kan samarbejde om madlavningen. Det kan fx være tilfældet, hvis borgeren har hjemmeboende børn, som borgeren har ansvaret for at lave mad til, og madserviceordningen ikke kan bevilges til borgerens børn. Eller hvis borgeren på grund af helbredsproblemer har behov for speciallavet mad, som ikke kan leveres via madserviceordningen. I sådanne tilfælde skal borgeren have praktisk støtte til madlavningen.

Kommunen skal tilrettelægge støtten i overensstemmelse med borgerens hjælpebehov.

Hvis borgeren er omfattet af personkredsen for støtte til madlavning og har behov for støtte til at kunne deltage i madlavningen, skal kommunen tilrettelægge støtten sådan, at borgeren får dækket sit støttebehov uanset borgerens boligforhold.

Betaling for de forskellige støtteordninger til madlavning

Når borgeren modtager praktisk støtte i hjemmet til madlavning, kan kommunen højst opkræve et beløb hos borgeren, der svarer til kommunens gennemsnitlige, langsigtede omkostninger, der kan henføres til produktion og levering af tilbuddet. Kommunen kan medregne direkte omkostninger (fx råvarer) og indirekte omkostninger (fx administration). Kommunen kan derimod ikke kræve betaling for omkostninger til personale, der yder hjælp til den praktiske opgave herunder madlavning.

Når borgeren modtager madserviceordning, kan kommunen – ud over betaling for udgifter der henføres til produktion og levering af tilbuddet – også opkræve betaling for personaleomkostninger. Hvis borgere bor i et botilbud, kan kommunen maksimalt kræve 3.685 kr. pr. måned (2019 niveau) for madserviceordning med fuld forplejning for beboeren.

Kun omkostninger forbundet med madserviceordningen må medregnes i borgernes egenbetaling.

Den konkrete sag:

I den konkrete sag havde borgeren fået afslag på støtte til madlavning og tilbudt en madserviceordning, da kommunen vurderede, at borgeren ikke var motiveret. Ankestyrelsen vurderede, at borgeren havde mulighed for at kunne deltage i madlavningen, og støtten kunne bidrage dels til at vedligeholde færdigheder, og dels til at afhjælpe væsentlige følger af borgerens funktionsevne. Kommunen skulle derfor tilbyde borgeren støtte efter bestemmelsen om praktisk støtte til, at borgeren kunne deltage i madlavningen.

Principmeddelelse 3-19

Kompensationsprincippet

Formålet med kompensationsprincippet er, at borgere med en funktionsnedsættelse i videst muligt omfang bliver kompenseret for følgerne af funktionsnedsættelsen og stilles lige med andre borgere. Borgeren skal have mulighed for at leve så normalt et liv som muligt, herunder have et socialt liv og mulighed for at passe et arbejde.

Kompensationsprincippet giver ikke et krav på ubetinget compensation. Hjælp og støtte efter serviceloven kan alene bevilges efter en vurdering af formålet med den ansøgte hjælp og ud fra en konkret og individuel vurdering af borgerens samlede situation, behov, funktionsevne og ressourcer i husstanden.

Det primære mål med indsatsen er at gøre borgeren i stand til at klare sig selv eller at lette den daglige tilværelse og forbedre livskvaliteten. Hvis det ikke er muligt at gøre borgeren i

stand til at klare sig selv, bør indsatsen sigte mod at gøre borgeren i stand til at klare så mange opgaver selv som muligt.

Det er borgeren med funktionsnedsættelsen, som skal kompenseres for sin nedsatte evne til fx at varetage de praktiske opgaver i hjemmet. Det betyder, at en kommune skal tage udgangspunkt i de opgaver, som personen ville have bidraget med, hvis personen var rask.

Betydningen af den fælles husstand og borgerens og familiens samlede situation

Enhver person i husstanden skal bidrage til at løse sin andel af de praktiske opgaver i hjemmet. En kommune skal derfor bedømme borgerens samlede situation og om nødvendigt inddrage oplysninger om eventuelt andre medlemmer af husstanden.

En kommune kan lægge til grund, at et medlem af en husstand kan varetage sin forholdsmæssige andel af opgaverne i hjemmet, medmindre særlige forhold gør sig gældende. Det kan være forhold som fx helbred, ressourcer og livssituation eller lignende. Hvis dette er tilfældet, skal kommunen undersøge og vurdere, i hvilket omfang den enkelte i husstanden, i lyset af sin situation, er i stand til at deltage i at løse de fælles opgaver i hjemmet. Den forholdsmæssige andel nedsættes konkret til, hvad der kan begrundes i de særlige forhold.

Hvis det er et barn, der skal bidrage til at varetage opgaverne i husstanden, skal barnets modenhed indgå i vurderingen. Jo større og mere modent et barn er, des større kan forventningerne til barnets deltagelse i arbejdsopgaverne i hjemmet være. En kommune skal dog i hvert enkelt tilfælde sørge for, at kravene ikke går videre end de krav, der normalt stilles til børn i samme alder.

Hvis der fremkommer oplysninger om, at barnet ikke vil kunne håndtere opgaverne, skal kommunen foretage en konkret og individuel vurdering af, om der er særlige behov eller hensyn, der gør sig gældende i forhold til det enkelte barns samlede livssituation og ressourcer samt hvilke opgaver, barnet i forhold til sin modenhed kan forventes at klare.

Som eksempler, hvor det kan være relevant, at kommunen foretager en sådan afvejning af husstandens samlede ressourcer, kan nævnes sager om hjælp til praktiske opgaver i hjemmet, udmåling af timer til borgerstyret personlig assistance og merudgifter.

Principmeddelelse 10-19

Kommunen skal tilbyde hjælp eller støtte til personlig pleje og praktiske opgaver i hjemmet til borgere, som på grund af midlertidigt eller varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer, har behov for det.

Hvis formålet med hjælpen er, at borgeren skal have udført en opgave, der er af rent praktisk karakter, fx rengøring, skal hjælpen bevilges efter bestemmelsen om personlig pleje og praktisk hjælp, uanset hvad borgerens hjælpebehov mere konkret består i, eller om borgeren kan deltage i udførelsen af opgaven. Det betyder, at hvis borgeren har behov for personlig pleje og praktisk hjælp i form af motivering og guidning af en hjælper ved udførelse af opgaverne, skal hjælpen bevilges efter bestemmelsen om personlig pleje og praktisk hjælp.

Motivering og guidning ved udførelse af de praktiske og personlige opgaver kan gives efter servicelovens bestemmelse om personlig pleje og praktisk hjælp, når det har sammenhæng med udførelsen af opgaven. Det gælder i de tilfælde, hvor den motiverende snak, guidning mv. om hjælpeopgaven (fx rengøring, bad m.v.) også har forbindelse til selve udførelsen af den praktiske og personlige opgave. Hjælperen er som udgangspunkt til stede under opgaven.

Hvis der er tale om opgaver, som ikke hører under bestemmelsen om personlig pleje eller hjælp til praktiske opgaver, skal kommunen overveje, om der er et hjælpebehov efter servicelovens bestemmelse om socialpædagogisk støtte. Det kan fx være hjælp til posthåndtering, økonomi, planlægning af struktur i hverdagen, egenomsorg mv. Hjælperen behøver ikke nødvendigvis at være til stede under udførelsen af de enkelte opgaver.

Principmeddelelse 31-18:

Kommunernes kvalitetsstandard må ikke udelukke muligheden for at bevilge hjælp til omfattende oprydning og hovedrengøring. Den praktiske hjælp kan omfatte hjælp til større oprydningsopgaver og hovedrengøring, som kun skal ske få gange om året. Det kan være opgaver som fx vask af skabe, paneler eller dørkarme, vask eller afkalkning af fliser i badeværelse, afrimning af fryser mv.

Principmeddelelse 13-16:

Kommunen kan i sin kvalitetsstandard beslutte, at borgere, som er i stand til at benytte tekniske redskaber, som fx online supermarked eller telefonisk varebestilling, ikke kan modtage indkøbsordning. Hvis borgeren selv kan varetage opgaven og dermed er selvhjulpent, er borgeren ikke berettiget til at modtage praktisk hjælp.

Serviceniveauet, som det er beskrevet i kvalitetsstandarden, skal fraviges, hvis borgerens behov nødvendiggør det. Kommunen skal altid foretage en konkret vurdering af den enkelte borgers behov for hjælp til indkøb. Kommunen skal vurdere, om borgeren er i stand til at benytte de tekniske redskaber. Kommunen skal sørge for, at borgere, der ikke selv kan foretage indkøb, får bevilget den nødvendige praktiske hjælp til varetagelse af opgaven, herunder indkøbsordning.

Hvis borgeren selvstændigt kan bestille varer telefonisk eller via online supermarkeder er borgeren ikke omfattet af personkredsen for praktisk hjælp. Kommunen er derfor ikke forpligtet til at betale for vareudbringning af varer bestilt telefonisk eller via online supermarkeder.

Principmeddelelse 54-15

Der er ikke i serviceloven præcise beskrivelser af, hvilke normer der gælder for rengøring. Der er i kommunens kvalitetsstandard generel serviceinformation om rengøring til borgerne i kommunen. Et afslag på hjælp til rengøring, fordi en borger kan gøre rent fordelt over flere uger, er som udgangspunkt ikke i strid med servicelovens formål. Hjælp efter serviceloven skal dog altid tilrettelægges på baggrund af en konkret og individuel vurdering af den enkelte borgers behov og forudsætninger. En kommune kan godt give afslag på hjælp til rengøring, selvom der er behov for at fordele rengøringen over flere uger, hvis borgeren har mulighed for at leve et så normalt liv som muligt, herunder er i stand til at passe et arbejde.

Principmeddelelse 82-12:

Personlig hjælp og pleje mv. tildeles efter en individuel behovsvurdering for at styrke den enkeltes funktionsmuligheder eller kompensere for nedsat funktionsevne, der kan skyldes fysiske, psykiske (og eller) sociale årsager og som betyder at den enkelte ikke kan fungere optimalt i dagligdagen eller i relation til omgivelserne.

Kommunens serviceniveau er udgangspunktet for, hvad borgeren kan forvente af hjælp. Serviceniveauet skal fraviges i de tilfælde, hvor borgerens behov nødvendiggør dette. Der skal altid foretages en konkret og individuel vurdering af borgerens behov for hjælp.

Ud over objektive kriterier - eksempelvis særlige helbredsmæssige forhold hos borgeren - skal også subjektivt prægede forhold indgå i vurderingen af borgerens behov, såsom borgerens værdighed, integritet og personlige glæde ved at leve i et rent hjem og især borgerens mulighed for at leve et så normalt liv som muligt, herunder et socialt liv. Vi henviser til principmeddelelse 82-12.

Principmeddelelse 83-12:

En kommune er berettiget til at give afslag på fortsat praktisk hjælp med henvisning til, at borgeren kan benytte mindre belastende arbejdsstillinger, dele opgaverne op eller gøre brug af andre redskaber eller teknologiske hjælpemidler, som fx en robotstøvsuger.

VIII. De konkrete sager:

Personkreds:

Sag 1: Stadfæstelse – afslag på personlig hjælp til servering af frokost og aftensmad. Borgeren kan selv tage smurt mad og færdigretter ud af køleskabet.

Sag 2: Stadfæstelse – afslag på støvsugning og gulvvask – førstegangsansøgning – selvhjulpen. Sagen er tilstrækkelig oplyst, og brogeren er bevilget midlertidig hjælp til praktiske opgaver

Sag 3: Stadfæstelse – Afslag på madservice. Borgeren har ikke fysiske eller mentale problemstillinger, der vanskeliggør indkøb eller madlavning.

Sag 4: Hjemvisning – sagen er ikke tilstrækkeligt oplyst til, at vi kan afgøre, om borgeren fortsat selv kan udføre de praktiske opgaver, eller om hendes osteoporose og generelle funktionsevne er forværret i periode, hvor hendes arm skulle hele efter et brud. Det er ikke tilstrækkeligt at henvise borgeren til genoptræning. Der mangler desuden stillingtagen til, om borgeren kunne være berettiget til rehabiliteringsforløb.

Sag 5: Stadfæstelse – borgeren søger om yderligere bad og hygiejne samt særlig kost på grund af hudgener. Der er ifølge de lægelige oplysninger ikke behov for yderligere bad og hygiejne eller særlig kost i medfør af borgerens hudgener. Kommunen er derfor berettiget til at give afslag på dette.

Personkreds mere hensigtsmæssige arbejdsstillinger/opdeling af opgaven:

Sag 6: Stadfæstelse – Afslag på praktisk hjælp til rengøring, da borgeren selv kan varetage rengøringen ved at dele opgaverne op over flere dage og anvende skånsomme arbejdsstillinger. Borgeren har ikke ønsket at deltage i afprøvning

Sag 7: Hjemvisning – Kommunen giver afslag på praktisk hjælp til rengøring med henvisning til, at borgeren selv kan klare opgaverne ved at dele dem op. Borgeren mangler motivation til at gøre rent. Kommunen skal ikke alene se på, om borgeren fysisk er i stand til at udføre opgaverne, men også om borgerens psykiske tilstand har betydning for evnen til at varetage rengøringsopgaverne.

Sag 8: Stadfæstelse - Der er søgt om praktisk hjælp til spisning og indtagelse af drikkevarer, da der var risiko for fejlsynk, når borgeren har færdes frit omkring. Borgerens funktionsniveau er faldet, og hun kan ikke længere komme omkring selvstændigt. Bemærkning om at kommunen skal undersøge, om der er støttebehov ud over det, som borgeren får på plejehjemmet.

Sag 9: Stadfæstelse – borgeren oplyser, at hun selv udfører opgaverne, om end det sker med besvær og smerter. Kommunen har vejledt om, at opgaverne kan deles op og vejledt om mindre belastende arbejdsstillinger

Personkreds tekniske hjælpemidler:

Sag 10: Stadfæstelse – afslag på yderligere praktisk hjælp (påfyldning af vandbeholder i kaffemaskine og gulvvask). Borgeren kan benytte en hjælpemidler, og borgeren har tilstrækkelig gang og ståfunktion til at kunne hælde vand på beholder. 82-12, 54-15, 83-12.

Sag 11: Stadfæstelse – afslag på praktisk hjælp til rengøring, tørre støv af og gulvvask. Borgeren kan ved at dele opgaverne op og benytte teknologiske hjælpemidler selv udføre opgaverne. 82-12, 54-15, 83-12.

Sag 12: Hjemvisning – afslag på yderligere praktisk hjælp med henvisning til borgeren kan benytte andre metoder til at udføre de praktiske opgaver. Uklart om borgeren kan udføre opgaverne, og kommunen skal oplyse sagen nærmere. Borgeren er ikke vejledt om processuel skadesvirkning inden afgørelsen blev truffet.

Sag 13: Stadfæstelse - borgeren er ikke længere berettiget til hjælp, da han selv kan varetage de opgaver, han tidligere har fået hjælp til. Kommunen har anvist en robotstøvsuger, moppesystem og vejledt i at dele opgaven op over flere dage/omgange.

Sag 14: Stadfæstelse – borgeren kan selv varetage de praktiske opgaver. Borgeren søger om hjælp til støvsugning og gulvvask i stueplan. Borgeren er blevet vejledt til at indkøbe en robotstøvsuger, bruge andre arbejdsstillinger og dele opgaven op. Borgeren varetager selv rengøring af første sal.

Praktisk hjælp og personlig hjælp og pleje eller socialpædagogisk støtte:

Sag 15: Hjemvisning – Kommunen giver afslag på praktisk hjælp, fordi de vurderer at hjælpen har karakter af socialpædagogisk støtte. Der er ikke faktuelle oplysning om, hvorvidt borgeren

kan få dækket sit behov for praktisk hjælp med socialpædagogisk støtte. Henvisning til principmeddelelse 10-19.

Overvågning:

Sag 16: Stadfæstelse – personkreds. Ophør af tryghedsbesøg/natligt tilsyn. Kommunen vurderer, at opgaven har karakter af overvågning, da der ikke er behov for praktisk hjælp.

Udmåling:

Sag 17: stadfæstelse – ophør af aftørring af støv, men er samtidig bevilget andre ydelser. Borgeren er selvhjulpnen, og sagen er tilstrækkelig oplyst

Sag 18: Hjemvisning – kommunen har ikke foretaget en konkret og individuel vurdering af borgerens behov for hjælp eller begrundet, at den bevilgede hjælp er tilstrækkelig. Der er ikke nærmere oplysninger om, hvorfor borgeren tildeles let støtte til personlige plejeopgaver. Der er ikke tilstrækkelige oplysninger, og sagen er ikke oplyst i samarbejde med borgeren/partsrepræsentanten, og der er ikke foretaget partshøring.

Sag 19: Stadfæstelse – borgeren er kompenseret med den bevilgede hjælp til støvsugning, gulvvask, rengøring af badeværelse, skift af sengetøj, tømning af skrald og postkasse. Borgeren har også ret til hjælp til at tørre støv af, men ønsker ikke hjælpen, da hjemmeplejen ikke flytter på genstande for at kunne udføre opgaven

Sag 20: Hjemvisning – kommunen er berettiget til at give afslag på forskellige hjælpeopgaver, men sagen er ikke tilstrækkeligt oplyst til, at vi kan afgøre hvilken hjælp, borgeren er berettiget til vedrørende rengøring. Kommunen har ikke taget konkret stilling til hvilke opgaver, borgeren ville have varetaget, hvis ikke hun havde haft en funktionsnedsættelse. Der er kritik for manglende helhedsvurdering.

Sag 21: Hjemvisning – sagen er ikke tilstrækkeligt oplyst til, at vi kan afgøre, hvilken hjælp borgeren har ret til. Kommunen har ikke beskrevet præcist nok hvilke opgaver det er, kommunen har reduceret eller standset hjælpen til. Kommunen skal derfor indhente oplysninger om borgerens funktionsevne vedrørende disse opgaver og træffe en ny, konkret og individuel afgørelse om behovet for hjælp.

Sag 22: Ophævelse – Kommunen har ved nedsættelse af hjælpen ikke opfyldt det skærpede begrundelseskrav og det kan ikke ses, hvorfor borgeren nu ikke skulle kunne modtage samme hjælp som tidligere. Stadfæstelse på hovedrengøring, da borgeren kan indkøbe en selvrensende ovn.

Hustandens ressourcer:

Sag 23: Hjemvisning – Kommunen giver afslag på praktisk hjælp med henvisning til, at rask ægtefælle kan varetage opgaverne. Kommunen har ikke i tilstrækkelig grad forholdt sig til ægtefællens funktionsnedsættelse. Derudover ny vurdering i henhold til kompensationsprincippet, hvor de fælles praktiske opgaver skal deles rimeligt mellem borgeren og dennes samlever.

Sag 24: Stadfæstelse – Borgeren er permanent kørestolsbruger, men kan deltage i løsningen af de praktiske opgaver i hjemmet. Borgeren kan fx tilberede mad med minimal støtte i form af løft af tunge gryder og lignende. Borgeren kan selv stille varer på plads efter indkøbt, men har behov for hjælp til selve indkøbsturen. Kommunen har vejledt om mulighed for at anvende indkøbsmuligheder på nettet. Borgerens hustru består også af ægtefællen, som selvvalgt er uden job, for at varetage opgaverne i hjemmet. Derudover er parrets børn på 13 og 18 deltagende i opgaverne, og der er ikke oplysninger, om at de ikke kan varetage opgaverne. Kommunen henviser også til muligheden for at anvende en robotstøvsuger.

Hovedrengøring:

Sag 25: Stadfæstelse – afslag på hovedrengøring. Der er skadedyr m.v. i boligen. Der henvises til principmeddelelse 31-18. Kommunen skal undersøge om borgeren er berettiget til hjælp efter andre bestemmelser i den sociale lovgivning